

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Gróf Klebelsberg Kuno ünneplése.

A Magyar Történelmi Társulat 1925 november 12-én tartotta évi rendes közgyűlését, melyen úgy a gróf *Klebelsberg Kuno* nagyszabású elnöki megnyitója, mint a dr. *Angyal Dávid* ig. választmányi tag művészi kidolgozású tanulmánya gróf *Széchenyi István* emlékét ünnepelte. Ez ünnephez csatlakozott egy másik, ugyancsak egységes és bensőséges érzelemnyilvánítás, mely *Klebelsberg Kunónak* úgyis mint a Társulat elnökének, úgyis mint kultúrpolitikusnak szólt, abból az alkalomból, hogy ő e napon töltötte be életének ötvenedik évét.

Az elnöki megnyitó és a felolvasás elhangzása után *Csánki Dezső* ügyvezető alelnök emelkedett szólásra és a következő beszédet mondotta:

„A Magyar Történelmi Társulat *Széchenyi* emlékének, fellépte századik évfordulója alkalmából szintén áldozni kívánt. Azonban az ő életének alkotó, nemes tartalma nem csupán egyszerű történelmi ténymegállapítás, hanem egyszersmind örök példa, melyet mindnyájunknak követnünk kell és amelyért neki hálával és szeretettel tartozunk.

Megállapíthatjuk, hogy a leromlások és csüggedések még ma is tartó szomorú napjaiban többen követték az ő dicsőséges példáját.

A tudomány és kultúra területén is feltekinthetünk egy kiváló férfúra, akinek mentő, alkotó és szervező munkája elménknak példa, szívünknek hála és szeretet.

Hódolattal és szeretettel övezett elnökünket: gróf *Klebelsberg Kunót* értem.

Nekünk ő a vesztett remények sötét időszakában a tudomány fáklyavivője, a tudomány művelőinek új, biztató reménysége s végül megmentője lett.

Az ő hitéből fakadó gondolat, hogy a szolidaritáson és vállvetett munkán kívül elsősorban a tudomány és magas kultúra s az ebből áramló mindenféle tudás menthet meg és

igazolhat bennünket. És — ami Szent István óta sok kiváló magyar elme vezérlő gondolata volt —, hogy a külfölddel való intézményes és személyes kapcsolatokat ápolni, e téren is fejleszteni és erősíteni kell.

Ekként, az ő kezdeményezésével vagy működése nyomán jött létre, avagy elevenedett meg újra, több bel- és külföldi magyar tudományos intézet vagy értékes kötelék.

A Magyar Történelmi Társulatot, melynek vezetését a szomorú sorvadás kezdő korszakában vette át, — ez állapotából nagy tudással és rendszerességgel, de egyszersmind kifogyhatatlan találékonysággal és jóindulattal ragadta ki és emelte az önbizalom, majd az újabb fejlődés magasabb fokára, melyről nagyértékű kiadványok egész sora tanuskodik.

Csoda-e, ha ily működés nyomán elismerés és hála érzése fakad?

Nagyméltóságú Elnök Úr!

A szellemi tudományok magyar művelőinek egy — talán nem illetlenül — előkelőnek mondható csoportja: egyetemi tanárok, tudományos intézetek vezetői, Tudományos Akadémia tagjai, számszerint ötvenen, a Nagyméltóságod munkaerejének teljét jelző ötvenedik születésnapját — melyhez kultúrpolitikai működésének mintegy huszonötödik évfordulója kapcsolódik — használják fel ez érzelmeik kifejezésére, s az alkalmat szerény ünneppé avatva, *egy általuk írt és szerkesztett tudományos emlékművet ajánlanak fel legjobb kívánataik kíséretében Nagyméltóságodnak.*

Kegyelmes Uram! Fogadja szívesen ez emléket, állandó bizonyosságául annak, hogy: megértettük Excellenciádat, hálával, bizalommal, szeretettel ragaszkodunk nemes személyéhez.

Beszéde végén az ügyvezető alelnök átnyújtotta gróf *Klebelsberg Kunónak* a díszes, zöld bőrbe kötött, kívül az ünnepelt családi címerével, belül pedig a *Prihoda* rajzművész által rézbe karcolt, kitűnően sikerült, művészi kivitelű arcképével ékesített emlékművet.

Ezekután négy üdvözlőbeszéd következett.

Berzeviczy Albert, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, eme legelső tudományos intézetünk nevében üdvözölte az ünnepeltet, úgyis mint a Magyar Történelmi Társulat elnökét, de úgyis mint vallás- és közoktatásügyi

minisztert, akinek működését mindkét minőségében nagy eredmények és sikerek kísérik. A szellemi munkásoknak és az Akadémiának hálás elismerése és csodálata azért fordul mindenekelőtt feléje, mert az ő égisze alatt történettudományi munkáknak tekintélyes sora jelent meg, amelyek között több az Akadémia megalapítójára vonatkozik. S ő volt az, aki mint kultuszminiszter az Akadémiát a világháború és a két forradalom után a végromlástól megmentette.

Utána *Szentmiklóssy Márton* dr., a Pázmány Péter Tudományegyetem rektora, nemcsak a vezetése alatt álló, hanem a szegedi, debreceni és pozsonyi egyetem hálás érzelmeiről és ragaszkodásáról biztosította *Klebensberg Kuno* grófot. Az ő művelődéspolitikájának tengelye a felsőbb oktatás érdekeinek ápolása. A történelmi Magyarország egyetemének további fennmaradása elsősorban az ő működésének köszönhető. Ő tette lehetővé, hogy a tudomány világsága négy központból áradjon szét Trianonon túlra is.

Hóman Bálint dr., a Nemzeti Múzeum főigazgatója, a Gyűjteményegyetem nevében üdvözölte *Klebensberg Kuno* grófot. Nem a személyt, hanem a benne megtestesülő azt a nagy kultúrpolitikai koncepciót köszöntötte, amelynek célja az összes magyar tudományos intézmények és személyek organikus együttműködésének biztosítása.

Végül *Károlyi Arpád* dr. államtitkár, a Bécsi Magyar Történeti Intézet igazgatója, ezen intézet és az ugyancsak Bécsben működő Collegium Hungaricum nevében, mint ezen kitűnően működő két magyar tudományos intézet létrehozóját üdvözölte gróf *Klebensberg Kunót* és az ünnepeltnek átnyújtotta a két intézet díszesen kiállított üdvözlő iratát.

Ez üdvözlőbeszédre gróf *Klebensberg Kunó* meghatottan válaszolt. Igen nehezen talál szavakat, hogy hálás érzelmeit kellőképp kifejezhesse. Abban a hét szűk esztendőben, amelyet Magyarországnak most át kell élnie, a legjobb akarral sem tehetett többet, mint amennyit tett. Az ő törekvése mindenkor az volt és az marad, hogy Magyarország kultúrproblémájának ne ez legyen a fogalmazása: főiskolai oktatás *vagy* népnevelés. Helyesen így kell hangzania: főiskolai oktatás és népnevelés. Ennek a két irányznak az egyesítésében kimerül mindaz, amit ő mint miniszter eddig véghezvinni képes volt. Ha Isten erőt ad neki ahhoz, hogy a megkezdett úton tovább haladjon, nála a jóakarát sohasem fog hiányozni, s mindig erőt fog neki adni az a működését érdemein felül méltányló elismerés, mely e soha el nem

felejtethető órában személyével és működésével szemben megnyilvánult.

Lelkes éljenzés követte e szavakat, melyek után az emlékezetes ünnep véget ért.

A tartalmas emlékművet dr. *Lukinich Imre*, a Magyar Történelmi Társulat főtítkára, az Orsz. Széchenyi Könyvtár igazgatója szerkesztette egységes szép művé, azzal a gond-
dal, ízléssel és szeretettel, melynek e mű elsősorban kifeje-
zője kívánt lenni.

Az emlékkönyvnek a mi szakunkhoz közelebb álló
következő cikkeit említhetjük:

Dr. *Jakubovich Emil*: P. mester.

Dr. *Karácsonyi János*: Szatmár város eredete.

Dr. *Szentpétery Imre*: Bolgárország IV. Béla királyi
címében.

Dr. *Erdélyi László*: Bajtársi egyesületek a magyar
lovagkorban.

Dr. *Csánki Dezső*: Bars vármegye várai a XIV—XV.
században.

Dr. *Iványi Béla*: Regisztratura-könyvek Magyarorszá-
gon a középkorban.

Dr. *Kováts Ferenc*: A pozsonyi zsidókönyv-töredék
1498—1503.

Dr. *Angyal Dávid*: Az 1615-i bécsi török békének titkos
pontjai.

Dr. *Hóman Bálint*: Kissevesi Hevenesi Gábor.

Dr. *Eckhart Ferenc*: Mária Terézia és a magyar paraszt-
kérdés.

Dr. *Szabó Dezső*: Mária Terézia és a parasztok.

Dr. *Domanovszky Sándor*: Ürményi József perszonális
kegyvesztése.

Dr. *Károlyi Arpád*: Az 1848 : III. törvénycikk törté-
netéből.

Dr. *Holub József*: A fiúsításról.

Vinkler János: Az ítélőmesteri joghatóság kialakulása.

Dr. *Lukinich Imre*: Rákóczié életéből.

Dr. *Eckhart Sándor*: Újabb adatok a magyar felvilá-
gosodás történetéhez.

Dr. *Kornis Gyula*: Realisztikus törekvések a reform-
korszak iskolapolitikájában.

Dr. *Tolnai Vilmos*: Adalékok Széchenyi Döblingi Ha-
gyatékának III. kötetéhez.

Dr. *Szekfü Gyula*: Világtörténet és magyar történet.